

SOSIOLOGIA-LEHTI SOSIOLOGIEN TIETEELLISENÄ YHDYSSITEENÄ

Jarno Valkonen & Janne Autto

Lapin yliopistossa alettiin vuosi sitten suunnitella sosiologian, valtio-opin ja kansainvälisten suhteiden oppiaineiden yhdistämistä yhteiseksi hakukohteeksi. Tarkoitus on, että keväällä 2013 Lapin yliopistoon voi hakea opiskelemaan kyseisiä oppiaineita yhteisellä pääsykokeella ja että opiskelijat suorittavat ensimmäisenä vuonna kyseisten oppiaineiden yhteiset perusopinnot. Vasta perusopintojen jälkeen opiskelija tekee valintansa, ottaako pääaineekseen sosiologian, valtio-opin vai kansainväliset suhteet. Lapin yliopistossa oppiaineiden yhdistämistoimet ovat herättäneet niin oppiaineiden henkilöstön kuin opiskelijoiden keskuudessa hienoista hämmennystä tieteenalarahojen liudentumisesta ja oppiaineidentiteetin hajoamisesta. On kysytty, mitä tieteenalojen omaleimaisuudelle käy, jos oppiaineiden tulee harjoittaa aiempaa tiiviimpää opetuksellista yhteistyötä. Onko sosiologia enää sosiologiaa, kun siinä sivussa tulee lukea valtio-oppia ja kansainvälisiä suhteita, ja päinvastoin.

Sosiologiassa työnjaon merkitys on nähty keskeisenä tekijänä sosiaalisen yhtenäisyyden säilymisen kannalta jo Émile Durkheimin tuotannosta alkaen, ja instituutioita tutkivana tieteenä sosiologialla lienee erityinen herkkyyshuolestua oppiaineita koskevien muutosten vaikutuksista tieteenalan tulevaisuuteen. Huoli oppiaineidentiteetin hajoamisesta on myös sikäli ymmärrettävä, että yhteiskunta-

tieteiden eri oppialat totuttu näkemään omalakisina tieteenaloina niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Voidaan kuitenkin kysyä, tapahtuuko tieteenalojen rajoille mitään, vaikka hakukohteena olisikin esimerkiksi yhden tieteenalan sijasta kolme tai useampia. Vastaavanlaisia oppiaineiden yhdistämistöimiä on harjoitettu lähes kaikissa suomalaisissa yliopistoissa, ja kansallisesti suunta näyttää nyt olevan se, että yhteiskuntatieteiden alalla suunta on kohti monitieteisiä opinto- ja tutkintokokonaisuuksia. Esimerkiksi Tampereen yliopistossa niputettiin saman tien enemmän tai vähemmän yhteen useampi oppiaine. Sosiaalitieteiden tutkinto-ohjelmassa on kuusi opintosuuntaa: sosiologia, sosiaaliantropologia, sosiaalipsykologia, sosiaalipolitiikka, sukupuolentutkimus sekä musiikintutkimus. Ohjelmasta valmistuu yhteiskuntatieteiden kandidaatteja sekä yhteiskuntatieteiden (sosiologia, sosiaaliantropologia, sosiaalipsykologia, sosiaalipolitiikka ja sukupuolentutkimus) ja filosofian (musiikintutkimus) maistereita. Oppiaineiden yhteen niputtaminen ei ole myöskään historiallisesti mitenkään uusi ilmiö. Esimerkiksi vielä 1990-luvun alussa Lapin yliopistossa sosiologia oli sosiaalipolitiikan koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehto ja hieman myöhemmin kansainvälisten suhteiden ja kansantaloustieteen rinnalla yksi pääaineista Yhteiskuntatieteiden tieteenalaryhmän opinnot -nimisessä koulutusohjel-

massa. Voidaan siis kysyä, onko huoli oppiaineidentiteetin hajoamisesta aiheeton ja ennen aikainen.

Sociologia tieteenalana ei ole ollut rajojensa suhteen aivan niin tiukka kuin monet muut tieteenalat, mikä juontuu sosiologian luonteesta yleisenä yhteiskuntatieteenä. Sociologia eroaa ratkaisevasti muista yhteiskuntatieteistä siinä, että se ei tarkastele yhteiskuntaa minkään erityisen instituution näkökulmasta, vaan pohtii asioita instituutioiden kokonaisuuden kannalta. Sociologialle on myös ominaista lainata muiden tieteenalojen käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä ja muotoilla niistä omiin tarpeisiin sopivia tutkimuksellisia välineitä. Tämä sociologiatieteelle ominainen yleisyys ja muuntuvuus on pitänyt huolen siitä, että sosiologian ja sosiologioiden identiteetti ei ole turhasta järkkynyt. On kuitenkin syytä muistaa, että sosiologioiden tieteenalakohtaista itseymmärrystä on ollut tukemassa järjestelmällinen tieteenalakohtainen koulutustoiminta, joka on nyt siis moni tavoin muuttumassa.

Perusopetuksen ohella myös alan jatkokoulutus on muutostilassa. Kansallisen tutkijakoulutusjärjestelmän uudistustoimien seurauksena valtakunnalliset tutkijakoulut on tarkoitus lopettaa ja tutkijakoulutus keskittää kunkin yliopiston omiin tutkijakouluihin. Monet valtakunnalliset yhteiskuntatieteellisen alan tutkijakoulut ovat toimineet enemmän kuin kohtuullisen hyvin ja luoneet mukavalla tavalla valtakunnallista yhteistyötä eri yksiköiden ja alan tutkijoiden välille. Tällä on epäilemättä ollut vaikutuksensa myös jatkotutkijoiden tieteenalaidentiteetin löytämiseen ja vahvistumiseen. Kun tutkijakoulutus keskittyy kunkin yliopiston omiin tutkijakouluihin, on selvää, ettei vastaavanlaista yhteistyötä eri yksiköiden välille enää synny. Lisäksi näyttää siltä, että yliopistojen tutkijakouluissa suunta on kohti monitieteisiä kokonaisuuksia. Tieteenalaperusteisuus saa väistyä tutkimusaihekohtaisten painotusten tieltä, mikä omalta osaltaan on kuin omiaan häivyttämään ymmärrystä tieteenalojen ominaispiirteistä ja eroista. Jos opetus- ja tutkimustehtävien täytössäkin siirrytään painottamaan enemmän monitieteisyyttä kuin oppialakeskeisyyttä, niin mitä

tieteenalaidentiteeteille silloin tapahtuu? Identiteettien paikaltaan siirtyminenkö, joka on Stuart Hallin mukaan ominaista silloin, kun aiemmin identiteetille vakautta luoneen merkitysjärjestelmän rinnalle tulee uusia, rinnakkaisia ja kilpailevia merkitysjärjestelmiä, joihin toimijalla on mahdollista kiinnittyä?

Ehkäpä huoli oppiaine- tai tieteenalaidentiteetin hajoamisesta ei ole aivan turha, muttei sitä kannata liioitellakaan. On kuitenkin niin, että kun sociologia tieteenalana hajoontuu yliopistoissa osaksi monitieteisiä kokonaisuuksia, ei enää ole samalla tavalla selvää, että sociologia tieteenalan omaleimaisuus ja tunnettavuus on jatkossa turvattu. Tässä tilanteessa *Sociologia*-lehden perinteinen ja perimäinen tehtävä toimia sosiologioiden tieteellisenä yhdyssiteenä korostuu entisestään. Kuten sosiologi Olli Pyyhtinen on todennut: sosiaalisten suhteiden ja sopimusten pysyvyyttä ei voida jättää pelkästään ihmisten välisten suhteiden varaan, vaan tarvitaan materiaalisia objekteja niitä kannattelemaan. Objektien ansiosta ihmisten ei tarvitse uusintaa ja pitää keskinäisiä suhteitaan yllä jatkuvasti äänin ja kosketuksin. *Sociologia*-lehti toimii juuri tässä mielessä suomalaisen sosiologian materiaalisena kiinnikkeenä, jonka jokainen numero kannattelee suomalaista sociologiaa tilanteessa, jossa tieteenalan institutionaaliset kiinnikkeet huojuvat. Tässä tehtävässä lehti voi kuitenkin onnistua vain niin kauan kuin siihen tarjotaan laadukkaita käsikirjoituksia julkaistavaksi, ja sitä tilataan ja luetaan.

Sociologia-lehden toimitus jatkaa vielä vuoden Lapin yliopistossa päätoimittajanaan Jarno Valkonen. Toimitussihteerinä toiminut Janne Autto siirtyy muiden haasteiden pariin ja toimitussihteeriksi palaa Veera Kinnunen.